

این واقعیت وجود دارد که امروزه سازمان‌ها در عصر اطلاعات، با تنگناها و نارسایی‌هایی روبه‌رو هستند که در گذشته نه‌چندان دور، طرح آن‌ها ضرورتی نداشت. بدون شک، ایجاد سازگاری در ابعاد گوناگون سازمان با تغییرات محیطی و استفاده از ابزارهایی که به‌مرور و با پیشرفت فناوری در اختیار مدیران قرار می‌گیرد، نه‌تنها ضروری است، بلکه حیات سازمان‌ها در محیط‌های فرار و متلاطم امروزی به این مورد مهم بستگی دارد. تحولاتی که در عصر اطلاعات رخ می‌دهد، سازمان‌ها و دولت‌ها را به‌صورتی گریزناپذیر به مبارزه فرامی‌خواند و مدیران را سخت به چالش واداشته است.

سازمان‌های عصر اطلاعات، برای برآورده‌سازی مأموریت راهبردی تلاش می‌کنند. برآورده‌سازی این مأموریت راهبردی در چارچوب زمانی بلندمدت امکان‌پذیر است. ساختار سازمان عصر اطلاعات، باید به‌قدر کافی منعطف باشد تا متناسب با تغییر شرایط در جهت جدید حرکت کند. مأموریت راهبردی، جهت‌گیری کلی در برنامه کاری را مشخص کرده و افراد حرفه‌ای آزادند تا رویکردهایی جدید را در جهت راهبردی به‌طور خلاقانه و فعال طراحی کنند. بیشتر کارها در سازمان عصر اطلاعات، بر مبنای کار تیمی انجام می‌شود. هر فردی دارای دانش خاص بوده، اما نسبت به دیدگاه‌های دیگران با گشاده‌رویی برخورد می‌کند. این رویکرد تیمی به ساختارهای نوین می‌انجامد که در آن، گروه‌های حرفه‌ای گوناگون به‌صورت موقت روی مسائل خاص کار می‌کنند.

چابکی در سازمان‌های عصر اطلاعات، نه یک گزینه، بلکه یک ضرورت راهبردی است. سازمان چابک قابلیت سازگاری سریع در واکنش به تحولات و رخدادهای نامنتظره و پیش‌بینی‌نشده، فرصت‌های محیطی و نیازمندی‌های مشتری را دارد. افزون بر آن، کاربرد گسترده فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی در سازمان‌های عصر اطلاعات، به شکل‌گیری سازمان‌های T-شکل و ساختارهای شبکه‌ای منجر شده است. ساختار شبکه‌ای از ابزارهایی مفید است که مدیران می‌توانند برای بسیج منابع و عملیات جمعی با رعایت صرفه‌جویی در منابع و چشم‌انداز بازده مؤثر به کار بگیرند.

در عصر اطلاعات، پیچیدگی، وسعت و حجم اطلاعات به‌گونه‌ای است که دیگر نمی‌توان سازمان‌ها را به‌صورت سازمان متمرکز و واحد اداره کرد؛ بلکه برای ادامه کار سازمان‌ها ناگزیر به برون‌سپاری هستند. در مجموعه سازمان‌هایی که باهم سازمان شبکه‌ای را تشکیل می‌دهند، هر سازمان اثربخشی خود را در ارتباط با سازمان‌های دیگر به‌دست می‌آورد.

فناوری اطلاعات یک جزء کلیدی در سازمان‌های شبکه‌ای است؛ زیرا هماهنگی میان عناصر تشکیل‌دهنده شبکه را تسهیل می‌کند و بر موانع فضایی و زمانی که معرف ویژگی‌های ساختارهای متداول است، چیره می‌شود و انعطاف‌پذیری را ارتقاء می‌دهد. کاربرد فناوری اطلاعات به گسترش مشارکت الکترونیکی در سازمان می‌انجامد. منظور از مشارکت الکترونیکی عبارت است از نفوذ و کنترل ذی‌نفعان بر تصمیم‌های سازمانی از طریق سازوکارهای مبتنی بر فناوری اطلاعات مانند سیستم جلسات الکترونیکی، شبکه پست الکترونیکی، و نظام پیشنهادهای الکترونیکی.

به‌طور کلی، عصر اطلاعات محیط پیچیده‌ای را شکل داده است که نیازمند انتخاب الگوهای نوین مدیریتی است. الگوهای سنتی مدیریت، دیگر در محیط‌های پیچیده و فرار اثربخش و کارآمد نیستند. بیشتر مدیران با دیدمان عصر صنعتی که نارسایی زیادی دارد، عمل می‌کنند. این چارچوب را باید کنار گذاشت و به دیدمان عصر دانش خوش‌آمد گفت. خبر خوب آن است که مدیران در بخش‌های دولتی و خصوصی می‌توانند الگوی ذهنی خود را عوض کنند و از دیدمان‌های نوین هم‌تراز با عصر اطلاعات استفاده کنند.

فرج‌اله رهنورد آهن